

РОБОЧА КОЛЕКЦІЯ РИСУ ПОСІВНОГО ДЛЯ СТВОРЕННЯ СОРТІВ З ВИСОКИМИ ТЕХНОЛОГІЧНИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ ЗЕРНА

WORKING RICE COLLECTION FOR CREATION OF VARIETIES WITH HIGH
TECHNOLOGICAL GRAIN PROPERTIES

З.З. Петкевич, Д.В. Шпак, Д.П. Паламарчук

Z. Z.Petkevych, D. V.Shpak, D. P. Palamarchuk

Інститут рису НААН

Rice Research Institute of NAAS

e-mail: office@rice.in.ua

Сформирована рабочая коллекция риса по характеристикам технологических свойств зерна и крупы, включающая 56 образцов. Охарактеризован ботанический состав коллекции, дана характеристика образцов по индексу зерна, пленчатости, общему выходу крупы, выходу целого ядра, содержанию амилозы. Выделенный материал, включен в скрещивания для создания сортов риса с высокими технологическими свойствами зерна.

A working collection of rice by the characteristics of technological properties of grain and groat is formed, it includes 56 samples. Botanical composition of the collection is described, the characteristic of the samples is given by the index of grain, hullness, an overall yield of groat, whole kernel yield, amylose content. The selected material was included in hybridization to create rice varieties with high technological properties of grain.

Україна одна із країн Європи, яка займається виробництвом рису. В зерновому балансі нашої країни рис має незначну частину, але це є цінний харчовий продукт, який займає важливе місце в раціоні населення України. Вирощування рису в Україні обумовлено необхідністю задовольнити потреби населення, а ще й ввести у сільськогосподарське виробництво малопродуктивні засолені землі Причорноморської низини в Херсонській та Одеській областях.

Основними напрямками досліджень є виділення джерел та донорів цінних господарських ознак рису з метою використання в селекційному процесі, формуванні на їх основі базових, ознакових, спеціальних, навчальних, генетичних та робочих колекцій з метою впровадження їх у селекційні програми.

Завдання нашої роботи полягало в оцінці ознак продуктивності і технологічних властивостей, стійкості до вилягання, обсіпання насіння, оцінці тривалості періоду вегетації та стійкості до хвороб і шкідників у колекційних зразків рису. Із зразків, що вивчалися в колекційному розсаднику було відібрано 56 зразків з господарськими цінними ознаками, які склали основу робочої колекції за характеристиками технологічних властивостей зерна і крупы.

Колекційні зразки представлені підвидами та різновидностями: *Oryza sativa L.: nidvid indica: gilanica, fortuna, narmical, maldexica; nidvid japonica: italica, nigroapiculata, nerovialonica, nigroviolacea, subvulgaris, nigropurpurea, melanoceros, vulgaris, Wightiana*, похо-

дять із 13 країн світу: Україна, Росія, Франція, США, Індія, Єгипет, Японія, Італія, Болгарія, Північна Корея, Румунія, Туреччина, Іспанія

Особливе значення мають ознаки якості зерна, такі як: лінійні розміри зерна, склоподібність ендосперму, плівчастість, загальний вихід крупи та вихід цілого ядра, продуктивність. В колекцію залучені зразки рису за вказаними ознаками та еталоні зразки з різним ступенем прояву ознаки. До робочої колекції належать 11 колекційних зразків з індексом зерна $\geq 3,0$, які характеризуються низькою плівчастістю (17,1-18,5 %); високим загальним виходом крупи (65-68 %) та виходом цілого ядра понад 70,0 %. Всі довгозерні зразки мають високу продуктивність волоті (3,0-4,2 г) та склоподібність ендосперму (понад 96 %). Зразки підвиду *japonica* , високопродуктивні (маса волоті – 3,3-4,2 г), мають низьку плівчастість (16,5-18,0 %), високий загальний вихід крупи (69-74 %) та вихід цілого ядра 92-99 %, склоподібність ендосперму висока.

До колекції включені зразки з комплексом господарських цінних ознак: з індексом зерна $\geq 3,0$ - УІР 8419, Адмірал, УІР 0548, Фанат, ВНИИР 10030, Кураж, TR-424-12-1-1, Merle; з індексом зерна $\leq 2,9$ - Дебют, УІР 3472, УІР 3475, УІР 3561, Віконт, Антей, Гарант, Юконит, TR 653-1-2-2-1, Gizza 181, Mega, Pyonyang 15, Osmancik 97. Зразки рису TR 424-12-1-1, TR 653-1-2-2-1, Gizza 181 мають вміст амілози понад 21,0 %.

Виділений матеріал, з урахуванням пластичності та високого прояву господарських ознак, включений в схеми схрещувань для створення сортів рису з високими технологічними властивостями зерна. Перспективним є залучення зразків до селекційного процесу з України, Росії, Єгипту, Італії, Франції, Туреччини, Північної Кореї, США.